

Nemzeti Társalkodó.

October' 27-dik napján 1832.

Angliának gazdagsága, és szegénysége.

Ez iránt következőleg nyilatkoztatja ki magát egy legújabb Író: A' világon egy országban sincs oly egyenétlen helyheztesben a' szegénység a' gazdagsággal, mint Nagy Britanniában; száz meg száz ezerszegények, kézi munkájok után élve, 's ha ez egy napi keresmény elfogy, és az alkalmatosság arra megszűnik, mint éhbel halók lepik meg a' piaczokat, útszakat, hídakat. 50000-nyi ember keres Lodonnak útszáin éh gyomorral minden esetre éjjeli hajlékot, melyet minden éjjel más meg más könyörülő kereszténynél talál-fel; midőn ugyan azon városban 500,000-en, a' világ' gazdagságai és kincsei között, a' legválogatottabb gyönyörüségek' elélése után, a' csömörig jóllakással mennek puha ágyaikra.

Angliának gazdagsága teméntelen! Több mint 25,000 hajóji kereskedő árukkal borítják a' világ' tengereit; még 1797-ben a' nemzeti Bank activ állása 17.1/2 millió font sterling, e' mellett a' státusnál 12 millió anticipatiója volt. Kézmíveiben több mint 2 mil-

lió ember foglalatoskodik, kiknek munkájok értéke a' 80 milliót meghaladja; bányájiban egy millió ember dolgozik; ser és pálinka hazai a' francia- és németországiakhoz úgy állanak, mint az óriási Csimborassó a' közönséges európai hegyhez; az edimburginak egy évi kiadása 1828-ban 80 ezer fontot tett, (720000 conv. for.) műszerei a' félmillió értéket meghaladták. Némely fabrika tulajdonos csak napszamosainak kiad hetenként 1000 font sterlinget; ha a' feltalált, és mindég nagyobb tökéletességre emelendő gőzerőművek segítségével sokszorozott procentokat elképzeljük; hihetetlennek látszó hasznok mennyiségére találunk. — Birminghamban egy erőmű 100 puská csőt fur és tisztít-is egyszermind, félannyi idő alatt míg nállunk egy elkészül.

De hol van ezen gazdagság? Nem Írlandban, mely még nagyobbára pusztá és parlag, melynek kevés de nagy birtoku Lordjai Angliában szórják jövedelmeiket, megvetve tekintve az elájasodott hazára megvetve a' félmezítelen; két kerekű taligát maga után vonó, zab kenyeret, vagy főtt kromplit rágó földművesre, ki keserves véresveritékéből sajtólja az elfecsérlendő milliókat. Nem Skotziának hegyes vidékin, melynek bércein a' nagyon mérséklett számú tehén, vagy juhat tenyésztő tang alig terem. Nem a' fabrikákban, mívhelyekben dolgozó napszamosoknál, ezek alig nyernek annyit hogy mindennapi éhségeket enyhítsék, 's néha még annyit sem, ezek indítják a' kétségbeesett

éhelholtakat lázzadásra, gyújtogatásra, vagy az erömívek egybetörésére, kik töbnyire a' szegények cassájából, vagy aláírás által gyűlt pénzből tápláltatnak. De nem-is a' földmívelőknél van a' gazdaság, mert sehol sincs a' birtokosnak hasznára czélzobb, és a' dolgozó földmíves kárára béhatóbb gazdasági rendszer mint Britanniában. A' Lord kiadja jószágát egy főbérlőnek (Groszpächter), ez millióknak jut birtokába a' kisbérlők által, kik a' szegény földmívelő parasztok lévén, a' kevés időre kiterjesztett, de mindég feljebb hágható bérek által utolsó fillérekig kiszívattak, és itt van alapja az irlándi gyakori nyughatatlanságoknak.

Hol feneklik tehát a' gazdagság? Egy néhány száz ezer embernek kezében, t. i. a' nagy birtokosoknál, főbérlőknél, kereskedőknél, és fábrikásoknál. — Az ezeken kívül találtató osztálya a' népnek, a' mindennapi élelmet, és szükségeseket kipotló szerek drágasága, az adók, és taxák temérdeksége alatt nyög. A' világon leggazdagabb Angliának vannak legtöbb koldussai, holott a' szegény Své-tziában, hol a' termékeny föld, és drága ércz helyett nincs egyéb kevés vas- és rézbányáknál, alig találtatik koldus. Már 1780-ban a' szegények' cassájába fizetendő taxa 3 millió fontot tett, most meghaladja az 5 milliót; minden Parochiának vannak tulajdon halgatóji által táplálandó szegényei, koldusai, s közel van helyin-helyin a' dolgozó rend

ához, hogy maga kolduljon a' koldusok csalásába kellető taxa kipotlására; ugyan-is:

Minő sorsa van a' dolgozó osztálynak? Nyög a' senkit meg nem kiméllő adó' terhe alatt; minden élelem, házi szükséget potló, és luxusbeli szereknek, eszközöknek megvan határozott taxájok, melynek megfizetésében a' vásárló osztozik az eladóval, mégpedig minő irányzatban? a' köszénért mint itten tüzelő szerért, mert a' fa Norvegiából, vagy Amérikából szállittatik, fizet 60 procent taxát, egy másányi sóért egy's fél font sterlinget.

Angliának egy évi adója 40, 50 millió font sterling közt áll, mely minden esztendőben a' Parlament által elfogadtatik, és felosztatik; ha a' status költségei ezt meghaladják, a' fogyatkozás új hitelezéssel pótoltatik, melynek kamatját az adozó nép fizeti. Az eddigi status adósság kamatja mintegy 30 millió, feltéve tehát hogy 50 millió az esztendői elfogadott adó, mely 15 millió népességre felosztva, minden főre, a' gyermekeket is ide értve 3.1/2 fontot (mintegy 35 Conv. frtot) tesz, akar rendes akar rendetlen felosztás útján; és hol van még a' szegények taxája, az újonnan potló hitel kamatja, vagy más repartialandó közterhek. Franciaországban, hol egyébaránt az adó nem kevés, mintegy 800 millió franknál áll, (majd szinte annyi váltó forint) de ez 32 millió népesség közt oszlik-fel. Ezen adóknak idomtalan felosztását kiki képzelheti; mit hoz-be egy ház Londonban, vagy más nagy

városban, és mit falun, azonban az ablakok taxája egy. Ilyes helyheztetésekből véve, mégis többet adózik a' magát és házá népit száraz kenyérrel néha néha egy aszalt heringgel tápláló kéz- vagy földműves, mint a' gazdag nőtelen, kinek teméntelen activ vagyona az adótól ment status papirosokban, és hivatalában áll; — privilegisált vagyon ezeken kívül Angliában nincs. —

Az ángliai dolgozó nép állapotjának még tökéletesebb megfejtésére, méltó megolvasni ama nevezetes nép szószóló Huntnak beszédjét, melyet a' múlt év Februarius 4-én mondott az Alsóházban. „Midőn én az ángoly népről beszélek, szólok az adófizető, derék, hasznos és szorgalmatos nép osztályról, és nem azon herékről kik csak emészteni tudják, mit mások eléteremtének. A' Civilliste most sem mérsékeltek? Tehát miért távoztattatott-el a' régi ministerium, és mi emelte a' jelenvalót mostani díszes hivatalára, mint a' Civilliste iránt tett szózatolása? Nem az én dolgom azt vizsgálni mennyi elég vagy sok egy királyi széknak külső fényt, vagy érdemet szerezni, fentartani; de mint képviselő magamnak kell kérdést tennem, mit fizethet a' nép? Ha az urak nem sajnállanak leereszkedni a' szegények kunyhójiba önnön szemeikkel látni a' nép nyomoruságát, akkor megszűnnék csudálkozások azon nyughatalanságokon, gyűjtogatásokon, melyek a' hazát látogatják. — A' mint én közelebbi vasárnap Prestonban a' templom

helyett 8 vagy 10 siralmas állapotú takácsok kunyhójába lépék — úgy találtam hogy eledetek nem egyéb mint zab kenyér, száraz krompli délben, és zab kenyér estve. — Egy nős férjfiu magát, 's több gyermekeit 4 schillinggel, 's hat pénzeltáplálja egy héten, ebből 6 font bért fizet nyomorú hajlékáért, ezen feljül adót, és más tartozásokat a' statusnak, az egyháznak; már öt évje, hogy becsületes öltözetet magának és háznépének nem szerezhettek, a' régiak pedig annyira elrongyolódtak, 's mocskosodtak, hogy templomba véllék nem mehet. Eme szegény férjfiu mind ezek mellett, gyakran szorongattatik a' szegények taxájáért, akkor midőn nincs kenyere önnön háznépe táplálására. Tekintsenek az urak ide, azután a' penziók laistromára, és akkor látni fogják hány név van ottan, melynek ottan lenni nem kellenék — az urakon fekszik a' nép kétségbe esésének átka 'sat."

De szüksége volt, és van Britannianak ezen nagy jövedelmekre. Ez által tartja fen nagy költséggel járó flottáit, ezzel oltalmazza, segitti elő gyarmatit, ezzel védi első kereskedő és mívészi status létit. De mely bizonytalan talpkövön épült nagyság ez; mik voltak Velentze, Genua, Portugallia és Hollandia és mik jelen állapotjokban? Anglia sok millió jobbágyának jollétét áldozza-fel, hogy cselfényü, de belső alkotmányában ingoványon létező státusságát védje, és fenntartsa. Minden Európai ország, mely egy lé-

péssel halad a' műveltségben, annyiban mennyiben több termésit, és tenyésztményit képes elkölteni, feldolgozni, csökkenti Angliának gazdagságát, 's ezereket juttat koldusbotra, innét magyarázhatni-meg az ő Törökországot a' civilizált Európai országok sorában 's az áfrikai rabló státusosokat védő politikáját. Valóban Európa kifúván a' politikai czélra törekvő nyúghatalanságok zivatarját, ha majd a' polgár mint mívész polgári szabadsága kikötőjébe érve, megszűnván a' politikával bajlódni, csendes mívhelyébe visszatér, és a' tartós békesség, nemzeti jóllétel nagyobb szorgalmu mívészetekeket fejt-ki Európa szárazán, ez valóban többet fog Angliának ártani, mint a' jelen század elhúnyt Hőssének Britanniára nézve annyira költséges háborúja, és minden continental systemája — mert jaj azon státusnak, mely egyedül a' kereskedésben és mívészeten alapítja nagyságát, és szomszédja tudatlanságán, vagy restségén épitené gazdagságát, mert emennek civilizációja elkerülhetetlenül szüli annak vesztét. —

S. B. . . M. . . s.

Napoleon szobra a' Vendome piaczi oszlopon.

1814-dik esztendőnek ugyan azon napján, melyen az egyesült hatalmak Párisba bementek, csoportozza öszve a' nép' aljából

egy gyülevész sereg; mely Napoleon szobrát a Vendome piaczon álló magass oszlopról ledönteni szándékozáék, de vak buzgalma fogamat nélkül marada. Ezen népcsoport egyikének vakmerősége annyira mene, hogy a szobornak vállaira kapaszkodék, 's felállván, a szobor fejét térdei közzé szoritva, bámúlandó ügyességgel hajlonga: ezer szitkok közt teve a nagy hősnek szalmakoszorút fejére, 's nyakára egy hosszú kötelet hurkola. 25 vagy 30 lóval akarák a szobrot lehúzatni, melyek a kótélhez fogatva Saint-Honoré út-sza felé hájtatának; de sem ezeknek erőltetése, sem az ezer karok melyek egyesíték velek erejeket, nem voltak képesek a bronzból öntött coloss alkatot elmozdítani helyéből. A kíváncsi csoport minden pillantatban várakozék látni ezen előttök szint oly új mint veszedelmes jelenést; 's ez megtörténvén, a kövezetet irtóztató zuhanással töredezi vala öszve a 11.1/2 láb magosságu, 's 5000 fontnyi szobor: mely oly magassról zuhanván-le, a nehézség törvénye szerént több milliónyi fontot nyom vala, 's megszámolhatatlan kárt 's szerencsétlenséget okozott volna az öszvetodúlt népcsoport között. Tulajdon javokra nem telyesítheték-bé oktalan 's durva szándékjokat, ámbar vésőkkel is megpróbálák annak kivitelét a szobornak lábain. — Későbbi parancsolat szerént rendes előkészülettel fogának a munkához; állás készítették az oszlop körül, 's minekutánna bokájínál elfürészték volna, veheték-le a szobrot álló he-

lyéről. A' kormány utóbbi rendelkezésének következtetésében, széttörtött darabjai IV-dik Henrik szobrának öntésére használtattak. Az öntő titkon ennek bal karjába rejté Napoleon szobrának mintáját (modell), fejébe ezen tettnek jelentését; a' lónak hasába pedig több azon kori dalokat 's énekeket. — Napoleon szobra a' híres Chaudet műve vala; ötöt római Császár alakban, borostyánnal koszoruzva, pánczéloson 's fővezéri palástban képelé: balja kardjának markolatján nyugva, jobbában egy tekét (globus) tartá, melyen a' győzelem Istenneje állott. Az egész szobor egy öntéssel készült; csak bal karja, 's palástjának vége valának hozzáforasztva. Doctor Antomarchi, Napoleon mind jó mind bal sorsának leghívebb részvevője, azt mondja: hogy ez, az ügyes művésznak legnagyobb szorgalma mellett-is, az alakkal (forma) melyben ötöt a' szobor ábrázolá, nem lett légyen megelegetve.

Később látta által a' francia nemzet, mivel tartozzék e' korunk legnagyobb emberének; ki méltán állhat a' nagy Sándorok 's Caesarok sorában; kitől rettegtek Európának minden Fejedelmei, a' ki hatalmának csak nem az egész világ hódola; 's kinek nem születével a' francia nemzet azon fő polczra melyen most áll soha sem jut vala: ki a' bal szerencsének csapásai között-is nagy lelkét megtartá, 's a' legnagyobb magassról oly mélységbe sülyedve-is a' halálnak szemei közé bátran tekinté. Később mondom esmeré-

meg érdemeit a' nemzet, 's azzal kíváná holtá után megjutalmazni tetteit; hogy a' böszült nép dühe, 's ellenkező rendszerü kormány' áldozatjává lett szobrát ismét felállítani kívánta. E' végett folyamodék a' Minister-tanács 1831-ben a' Királyhoz, hogy a' nemzet kívánságának teljesülését megengedné.

„Sire!“ így szóla az említett tanácsnak előlülője „tizenhét évek előtt veszté-el a' Vendome piaczi oszlop, ezen halhatatlan győzelmek emléke, az ő szobrát; mely legnagyobb ékessége vala. Szomorú nyoma még ezen megcsontítás a' külső hatalmak benyomulásának. Az emlékjelek olyanok mint a' történet, egyként sértetlen mind a' kettő: ők tartják-fen minden nemzetnél a' történt dolgoknak emlékezetét; 's csak a' mindent megemésztő idő csapásainak hódolnak. A' történet el nem felejtí nevé a' nagy hadivezérnek, kinek lelke ezredinket győzedelemre vezeté, ki mint ügyes Kormányozó szoros rendet hozá-be az anarchia helyébe; ki az isteni tiszteletnek oltárait viszádá; 's a' hazát azon megbecsülhetlen törvényekkel ajándékozámeg, melyek szerént most is kormányoztatunk. Boldog, ha dicsősége végtére szabadságába nem kerül vala!“

„Felséged honnunk története tündöklő lapjainak egyikét sem akarja elszakasztani; csudáll mindent, a' min Franciaország csudálik; büszke mindennel, mi a' nemzetnek büszkeségét neveli. Egyedül Felséged nemes érzelmének remélek eleget tenni, midőn Na-

oleon szobrának a' Vendome piaczi oszlopon való újra felállítását javaslom...“sat. (Journ. des Artistes.)

E' javallatnak elfogadása után, ennek teljesítését a' Király először 1831-dik Május 5-re, később 1832-dik Januarius' első napjára rendelé. Nagyságára 's idomára nézve, kivévén a' ruházatot melynek korunkbelinek kelletik lenni, a' régi szerént kívánván a' szobrot önteni; nem teljesitheték szándékjokat, míg IV Henrik szobrának öntője, titkát fel nem fedezé, 's az elrejtett minta' ebből való kivételének lehetőségét meg nem ígéré. A' javallatnak fogamatja bizonnyal tudva van a' Hazai 's Külföldi Tudósításokból, vagy az Erdélyi Híradóból, a' Nemzeti Társalkodónak tisztelt olvasóji előtt.

Még egy két szó Napoleon' szobra iránt.

Később jutott kezembe a' Stuttgartban megjelenő „Morgenblatt“ mellett járó „Kunst Blatt“, mely szerént az első Juniusra (1831) hirdetett concursusnak következésében több mint 30 művész jelent-meg Párisban; kiki egy előrajzát (Skizze) mutatván elé az általa készítendő szobornak, ha legszebbnek 's leg-tökéletesebbnek találatik munkája. A' művészek tehetségeként, majd tökéletesebbek, majd tökéletlenebbek valának ezek; de abban többnyire megegyeztek, hogy Napoleont minden kitetsző pompás ruházat nélkül, a' mint ő szokott, 's melyben legismeretesebb,

a' legegyszerűbb alakban ábrázolták: mert a' kormány készakarva kívánja Napoleont nem mint Császárt; hanem mint Generalist elé-állítani. A' többi művészek közzül Emil Seurre nyeré-el az elsőséget, a' ki művének legtökéletesebb voltát 7 szó (voks) határozá-el 5 ellen. Remek előrajza (Skizze) Napoleont frakban 's kabátban ábrázolja a' kopott egyszerű kalappal. Egyik keze a' mellény (weste) zsebében, másik kezében egy tekercs (rolle): oly jól találva, hogy csak mozdulatja 's szava hibázik, különben magát a' dicsőültet vélnéd előtted állani. — Tudtomra e' szándék, tavaly talán a' Lengyelek, idén a' cholera miatt, még nem teljesült.

Hdgr.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Személyeket bélyegző vonások,

4) Fergusson úrnak a' Jelenkor 292-ik lapján lévő ítéletét Constantin Nagyherceg felől, igazolják a' legközelebbi oly igen nevezetes lengyel történetekről írt számos német könyvek; melyek között a' szabadelmű Harro Harring munkája, mint szemmel látott tanué, táu első helyet érdemel. — Annak megmútatására, mikép viseltetett legyen a' Lengyel nemzet eránt; mikép igyekezett minden alkalmatossággal ezt lealatsonyítani: hogy e' szerencsétlen nemzet 'a' reá' eléggé gyászos következésü lépésre kényszerítve volt; 's hogy egyebet annál a' mit végbevitt nem tehetett: egyszersemind Constantin caracte-

rének ábrázolására, elég lészen a' többi, századokkal ezelőtt élt tyrannushoz illő, számtalan tettei közül e' következőt emliteni; melyről Hündt Radovszky a' „Polen in seiner tiefsten Erniedrigung“ című munkájában emlékezik.

10 vagy 12 előkelő Lengyel volt egyszer a' nagyhercegnél vacsorán. Constantin, szokása szerint, még étel közben a' legerősebb pálinkából megivott egy néhány pohárral, ámbar a' legdrágább borok hordattak-fel az asztalra; melynek káros következését lehetetlen volt nem tapasztalni: úgy hogy a' legnagyobb mértékben megittasodék. A' vacsorának vége előtt, már korábbi rendelésénél fogva, minden vendégnek, sőt magának a' házi gazdának is, egy fagygyúgyertya tétetett csemege gyanánt elébe. Vad's retentő tekintettel parancsolá a' nagyherceg, hogy a' jelenlévők mindegyike fagygyúgyertyáját a' kanóczal együtt azonnal megegye; különben az engedetlenség' fenytékének oly példáját fogja rajtok mutatni, minőt Lengyelország még nem látott: azt tévén hozzá, hogy ő sem vonjavissza magát a' gyertyacsemegetől. Az oroszok, ily ételhez talán jobban hozzá lévén szokva mint a' Lengyelek, azonnal engedelmeskedének a' parancsolatnak; de a' Lengyelek vonakodtak annak teljesítésétől. Constantin kezébe vévén az előtte lévő gyertyát, irtóztató fenyegetések 's szitkok közt ismétlé parancsolatját: hogy mindenki vele kezdje 's végezze a' kiosztott gyertyát megenni. A' félelem felül ha-

ladá az undorodást; de egyszerre férevont ábrázattal 's boszszús képpel dühös tekinteteket vete maga körül a' nagyherczeg. Végre ámbár nagy undorodással, de kénytelenségből még is lenyeletett a' zsíros csemege; 's most jelent-meg ismét a' szerencsétlen szolgálga, ki a' gyertyákat kiosztá. Azonnal parancsolá Constantin egyik Adjutansának, hogy tömlöczbe vetvén másnap reggel 300 korbácsot adasson az ártatlannak; mely büntetésből mindazáltal a' tiszt titkon sokat elengede. — „Tévedésből nekem jutott a' czukorból 's drága fűszerekből a' nagyherczeg számára készült gyertya“ mond Gróf M — i, egy igazság kedvellő, öreg, 's tiszteletre méltó férjfiu; ki e' történetet az említett írónak később Sweitzban maga beszélé-el „mindazáltal én is oly kedvetlen képet mutaték, mint társaim; hogy el ne áruljam, 's ki ne tegyem magamat a' böszült despota dühének.“

Egy esmeretes deák közmondás szerint a' halottak felől csak jót kell beszélenuünk; 's ha ezt nem tudunk, vagy nem is lehet, inkább semmit mint roszt. Én ezzel csak a' rágalmazók ellen szoktam élni; kik személyes gyűlölségből koholnak-ki hamis vádoakat valamely ártatlan ellen, midőn ez már többé magát védelmezni nem képes. Ennek ellenében szokták, ha jól emlékezem, a' régi Egyiptomiak a' temetésnél bár mely fő-személy volt is a' halott, annak mind jó mind rossz tetteit megemlíteni; 's a' maradék előtt amazt követendő például, ezt pedig gyűlö-

lés tárgyául kijelelni. E' bölcs szokást tartom én alkalmasnak arra, hogy valakit nemmes tettekre ösztönözzünk, 's a' nemtelenektől visszatartóztassunk. Sokkal ismeretesebbek Constantin durva tettei Lengyelországban, mint sem hogy az említettet felöle el ne lihetnők. — Dicsérd a' mi dicséretre méltó, ha megvetett, 's alacsony sorsu is az erre méltó tettek' végbeyivője; de el ne múlászdgyalázni a' mi gyalázatos, 's mond-ki hátrán az igazat, ha még oly vakító fény környeli is az embertelennek homlokát. Ne félj hogy a' rágalmazás vádját magadra vonod, csak valót mondj; mert „Igazmondás nem ember szólás.“

5). Dánia mostani Királyának, alattavalóji arántvaló határtalan bizodalma, 's ezeknek viszonti szeretetek csalhatatlan jeléül szolgál az: hogy testörzőket nem tart maga körül, sőt éjeli szobáját sem csukja-be. Nem régen ő Felségét hajnali két órakor egy fiatal kertészlegény költé-fel álmából, ki észrevétetlenül jutta a' királyi palotába az aluvó Felséghez: halkal megveregevén annak vállait, felkölté; 's a' felébredett Királynak e' szavakkal egy esedező-levelet nyujta által: „Felséges atyám! egyedül kívántam kegyeddel szólni, esedezésemnek megnyerése végett; ezért választám e' szokatlan órát.“ A' Király minden ijedés 's harag nélkül, szokott jószággal híztatá az esedezőt; ha lehetséges, megígéré kérsének teljesítését is: ajánlván neki, hogy máskor alkalmasabb időt válaszszon ké-

résének eléterjesztésére. 'S tetsze magának a' Felsőnek is e' hajnali ritka jelenés. — Méltán is: mert valóbb jele ez a' nép bizodalmanak, 's szeretetének, a' roppant égyptomi pyramisokhoz hasonló emlékjeleknél is. 'S boldogabb az ország, melynek Uralkodója az atyai; mind a' nagy nevet megérdemli. Bölcs atyaként, saját gyermekei gyanánt tekintvén, kormányozza az ilyen hív alatta valójit; kik gyermeki bizodalommal folyamodnak hozzá ügyökben. Nyílt szívvel terjesztik elébe hijánosságikat; 's hálás szeretettel viszonzozzák kivánságik teljesítését; de megnyúgosznak annak el nem nyerésén is; mert bizonyosok abban, hogy céljokat, csak annak káros volta hátráltatá elérni. Közbevetetlen borúlhat itt a' gyermek attyának lábaihoz; nem kéntelen előbb az a' körül lévőket megnyerni, hogy az atyát fijának kérésére előkészítsék; annak előterjesztésére alkalmas időt válaszszanak; kik annak teljesedéséből magoknak kárt gyanítván, gyakran az atyát fijának meghallgatásától elidegenítik; vagy a' kivánságnak, ha még oly igazságos is, nem teljesítésére előre felingerlik; mint a' Chinaiaknál, 's tán máshol is, hol senki sem folyamodhatik addig az uralkodóhoz, akar mi ügyben is, míg szándékát tanácsnokaival nem közli. Boldog az előbbi ország mássa, mert az Isten negyedik parancsolatja, legnagyobb kiterjedésű értelmében, 's legtágabb magyarázatjában is megtartatik!

Hdgr.